

Södertörns högskola | Institutionen för Lärarutbildningen
Examensarbete 15 hp | Utbildningsvetenskap | Höstterminen 2009

Musikens innebörd och påverkan i elevers skolgång

– En studie om hur musiken betraktas och används av elever och lärare i årskurs 8 och 9.

Av: Sam Elias
Handledare: Petra Garberding

Abstract

I have been using qualitative interviews to explore music's influence in school from a learning perspective, community perspective and identity-building perspective. I have visited two classes at two different schools to do these interviews with ten informants, both students and teachers. My interview questions were almost the same for both students and teachers, but differed in wording. My research is based on the informants' answers and relevant sources such as literary books, curricula and the Internet.

After fieldwork was completed, I transcribed the interviews to further analyze them according to relevant theories, such as Bergman (2009) and Antal Lundström (1996). I am satisfied with the results of the research and I am glad that the sources I have found verify my own theories about music's understated value in schools and that music is really a necessary tool to help learning, community and identity creation. Regrettably I have not found any theories that take an opposite stance to my views.

Through my research I have found that music can benefit most students, not all because everyone has different needs - but many, in their learning process. Music, for example, helps with a new means of expression for students. I have also found that music increases the cohesion and creates community in groups where the participants reveals new sides to each other - something that creates a strong and secure group. The music gives students the opportunity to try different roles - it strengthens the students' personalities and helps them in their identity formation.

Keywords

Music, learning, community and identity formation.

Nyckelord

Musik, lärande, gemenskap och identitetsskapande.

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	5
1. Inledning och bakgrund	6
Alla är musikaliska	6
2. Syfte	7
Frågeställningar	7
3. Begreppsdefinition	8
3.1 Lärande	8
3.2 Gemenskap	8
3.3 Identitetsskapande	9
4. Teoretiska ramar	9
4.1 Musik och lärande	9
4.2 Musik skapar gemenskap	11
4.3 Musikens roll vid identitetsskapande	12
5. Metod och material	13
5.1 Urval	14
5.2 Den första skolan	14
5.3 Den andra skolan	15
5.4 Genomförande	16
5.5 Forskningsetiska principer	16
6. Analys och diskussion	17
6.1 Lärande och uttryckssätt	17
6.2 Gemenskap	23
6.3 Identitetsskapande	25
7. Slutsatser	27
8. Käll- och litteraturförteckning	29
Källor från Internet	30

Förord

Trots tidskrävandet så har detta arbetet varit spännande att utföra och jag känner mig både glad och nöjd med både process och resultat. Jag vill skicka stora tack till alla som varit delaktiga i detta projekt; skolorna som varit väldigt hjälpsamma, mina kontaktpersoner i klasserna och alla informanter som har berikat mig med så breda perspektiv. Jag vill också tacka min handledare för all hjälp och feedback och de klasskamrater som förenklat för mig med bra tips och inspiration. Sist men inte minst vill jag tacka min familj som har hjälpt mig hålla mitt mod uppe när det dalade vissa stunder.

Stort tack till Er alla.

Stockholm 2009

Sam Elias

Sammanfattning

Musikens betydelse för mig som individ har varit avgörande för mitt identitetsskapande. Jag har vuxit upp med musiken omkring mig i nästan allt jag gör, även aktivt deltagit i musikaliska sammanhang och olika musikaliska aktiviteter. Jag kan verkligen styrka musikens påverkan på känslor, uttryckssätt och identitet, tack vare mina goda erfarenheter av musiken som både fritidsaktivitet, socialt nöje, gemensam prestation och undervisningsmetod.

Jag har gjort en undersökning med syftet att undersöka musikanvändningen i skolan ur både lärandeperspektiv, gemenskapsperspektiv och identitetsskapandeperspektiv. Jag har använt mig av kvalitativa intervjuer med totalt tio informanter, både elever och lärare, från två olika skolor och klasser. Mina intervjufrågor var nästan de samma till både elever och lärare men skilde sig i formuleringarna. Dessa två klasser som jag fick besöka var klasser med musikinriktning, antagligen eftersom skolorna såg det som mest gynnsamt för mitt ämne och eftersom det även i min åsikt skulle gynna min undersökning så blev det lyckat. Jag började med att planera mina intervjuer genom att ta kontakt med skolorna och kom efter om och men fram till hur fältarbetet skulle ske. Att få kontakt med skolorna var till en början lite svår men det lilla problemet löste sig tack vare engagerad och intresserad skolpersonal.

Efter fältarbetet gjorde jag transkriberingar av intervjuerna och sökte litteratur. Det finns väldigt bra och relevant litteratur för min forskning och den enda egentliga nackdelen är att den forskning som tidigare gjorts bara verifierar mina resultat och slutsatser. Det finns ingen litteratur som jag har läst som menar motsatsen till det som mina resultat visar. Det är både bra och dåligt, antar jag, eftersom musik för mig är användbart och roligt, men däremot hade det kanske varit intressant att läsa om något som skulle mena tvärtom.

Jag har genom tio intervjuer och källor från både litterära böcker, kursplan och läroplan samt internet kommit fram till ett för mig tillfredsställande resultat som visar på att musiken både är uppskattad och gynnsam i både vardagen och skolundervisningen.

1. Inledning och bakgrund

Musik har alltid varit en del av mitt liv – och den har dessutom haft stor betydelse för mig. Som barn spelade jag flera instrument, sjöng i kör och uppträdde på varje skolevenemang. Musiken växte med mig och jag har förutom sjungit i band även spelat in en del egenproducerad musik tillsammans med kamrater som är musiker och producenter. Musiken gör mig glad och ger mig ytterligare ett uttryckssätt för mina känslor. Många i min familj är musiker av något slag – från sångare till kompositörer – och enligt mig är musiken en livsnödvändighet då den på fler än ett sätt kan förenkla situationer och hjälpa mig i livet. Jag skulle vilja undersöka hur musiken spelar in i skolarbetet och vad den egentligen innebär för elevernas lärande – hjälper den dem eller är musiklektionerna bara ett rent nöje? Detta är viktigt för mig eftersom jag förmodligen kommer att använda mig mycket av musiken i min blivande arbetsroll.

Som barn och elev har musiken fått tagit stor del både i min vardag och i mitt skolarbete. Jag sjöng väldigt länge i kör – något som utvecklade mitt musikaliska sinne otroligt mycket. Även i skolarbetet fick musiken ta stor plats. Inte nog med att jag var först till att delta i varje skolevenemang med uppträdanden och dylikt så valde jag självklart musik och media som elevens val. Jag skrev en låt tillsammans med två klasskamrater redan i femte klass och i sjätte klass spelade vi in en musikvideo till den låten på media lektionerna. Musikvideon blev uppmärksammad och vi blev inbjudna till Botkyrkas lokala tv-kanal för att berätta om den. Biblioteket i Alby var även dem intresserade av musikvideon och om den inte tagits bort så borde den finnas där än idag för att låna. Jag fortsatte med musiken även högre upp i åldern och skrev väldigt mycket texter och jobbade med olika tonsättare som fick mina texter att leva med hjälp av en melodi och rytm. Vidare tog musiken för min del även form i dans – något som gav mig ytterligare ett uttryckssätt genom musiken. Att dansa är än idag för mig en form av frigörelse – ett uttryckssätt. Jag dansade väldigt länge i en dansgrupp som hade träningar efter skoltid men i skolans danssal. Vi gjorde många föreställningar med dansgruppen också och uppträdde bland annat på Skansen och Gröna Lund i Stockholm.

Alla är musikaliska

Många människor vill påstå att de är *omusikaliska*, att de antingen är tondöva, saknar taktkänsla eller inte kan sjunga. Detta är i min åsikt en påhittad myt som fler och fler tycks vilja koppla till sig själv. Jag är inte ensam om att tycka att detta faktum är väldigt trist för att

inte säga ödesläggande. Musiken är för mig inte bara ett redskap som kan underlätta på så många sätt utan även en själsligt frigörande känsla. Forskare har i sin tur kunnat konstatera att människor som påstått sig vara *omusikaliska*, ett ord som enligt mig inte ens bör existera, faktiskt inte är det. Forskarna har då försökt få informanterna att bryta sig från ett taktmönster, alltså att klappa i otakt eller fel, något som informanterna inte lyckats med och därmed på plats förklarats musikaliska (Uddholm 1993).

Att vara musikalisk handlar i min åsikt inte bara om att sjunga en låt på ett vackert sätt eller att spela ett instrument så att det låter ljuvligt – musik handlar om så mycket mer. Allt som har med rytm, dans, flöde, takt och ljud kan i min åsikt förknippas till musiken. För att inte nämna alla de teoretiska ämnena som indirekt innefattar musik – svenska som ämne i skolan innefattar poesi där eleverna förväntas skriva dikter efter olika taktmönster eller matematiken vars språk är otroligt likt det musikaliska notspråket. För att nämna det igen, någon som påstår att de är *omusikaliska* kan inte ha reflekterat särskilt länge kring vad de faktiskt menar. Enligt mig så är alla människor musikaliska trots att vissa är det mer aktivt och mer utvecklat än andra.

2. Syfte

Eftersom musiken har tagit sådan stor del av mitt liv – gör det än idag – och förmodligen alltid kommer att göra det så kändes det rätt naturligt för mig att skriva ett examensarbete om musik. Mitt syfte är att forska i hur musiken uppfattas i skolan, vad den har för roll och vad den egentligen innebär i skolarbetet utifrån tre aspekter: lärande, gemenskap och identitetsskapande.

Frågeställningar

Mina frågeställningar lyder därför som följande:

- Vilken roll har musiken i elevers skolgång?
- Kan musiken hjälpa eller underlätta undervisningen? Om ja, hur?
- Använder pedagoger musiken som undervisningsmetod?
- Kan musiken påverka gemenskapen i ett klassrum? Om ja, på vilket sätt?
- Kan musiken påverka elevers identitetsskapande? Om ja, på vilket sätt?

Dessa frågeställningar är väldigt intressanta eftersom de förmodligen används och förhoppningsvis kommer att användas i större utsträckning av vanliga pedagoger likaväl som av musikpedagoger.

3. Begreppsdefinition

Härnäst kommer jag att förklara redogöra för de teoretiska begrepp som min undersökning innefattar.

3.1 Lärande

Med lärande menar jag i denna forskning det sätt som eleverna lär sig olika ämnen på eller det sätt som pedagogerna väljer att lära ut med. Mitt huvudmål med begreppet är att försöka förstå om man kan tillämpa musiken som undervisningsmetod för andra ämnen. Enligt Wikipedia – *den fria encyklopedin* så kan lärande definieras som följande ”att varje process som hos levande organismer leder till en varaktig kapacitetsförändring som inte bara beror på glömska, biologisk mognad eller åldrande” (Wikipedia 091117).

Musiken ger, enligt Ulla Wiklund, en viktig tolkning av omvärlden tack vare att den finns överallt och strömmar genom alla slags media. Därför blir musiken en viktig ingrediens vid lärande i barn och ungdomars liv (Wiklund 2007).

3.2 Gemenskap

Gemenskap är ett ord vars betydelse innebär det samfund eller det gemensamma nöje eller missnöje, den närhet och anknytning människor kan ha. Det jag vill veta är om eleverna och lärarna på skolorna anser att musiken kan bidra till denna gemenskap och skapa närhet och trygghet samt glädje i ett klassrum.

Bonniers synonymordbok förklarar begreppet gemenskap som synonym till samhörighet, gemensamhet, samfällighet; förbindelse, beröring, samband; samvaro, sällskap; samfund, krets (Walter 2000, s.183).

Enligt Pia-Maria Ivarsson så betyder begreppet gemenskap att ingå i ett sammanhang. Man ingår exempelvis i gemenskap med alla andra som ser en fotbollsmatch, med alla andra som

sjunger samma psalm i kyrkan eller med barnen vid samma förskoleavdelning (Ivarsson 2003).

3.3 Identitetsskapande

Det har diskuterats mycket kring begreppet identitet. Anledningen till varför jag tar upp begreppet i min forskning är för att jag vill ta reda på om elevers musiksmak eller den musik de får uppleva kan bidra till att deras identitet formas. Kan musiken påverka elevernas identitetsskapande i form av antingen kläder, språk eller andra yttre egenskaper eller uttryckssätt. Återigen refererar jag till Wikipedia – den fria encyklopedin som menar att den personliga identiteten

inom filosofin syftar på en självmedvetande persons essens, det som gör någon till just den person som den är och som gör att personen är samma person under olika tidpunkter, trots ytliga förändringar. Detta problemområde innefattar frågor som: Vad är jag? När började jag att vara? och Vad kommer att hända med mig när jag dör? (Wikipedia 091117).

Skapandet är den process då detta sker.

Manfred Scheid definierar begreppet identitet som hur vi ser på oss själva i förhållande till hur andra ser på oss. Han menar att identiteten inte består av egenskaper som människan äger utan att den ingår i ständigt pågående process som är föränderlig. Identitet handlar om tillhörighet och om förståelse för vad som utmärker det egna jaget och gruppen (Scheid 2009).

4. Teoretiska ramar

Rytmen är musikens ursprung, sägs det ibland. Redan fostret möter en periodisk rörelse i moderns hjärtslag och andning. En del spekulativa teorier menar också att vårt grundläggande rytmmönster och vårt rytmsinne inpräglas under fostrets nio månader i mörkrum (Sundin 1977, s. 89).

4.1 Musik och lärande

Ulla Wiklund på Rikskonserterna skriver i en debattartikel att elevernas intresse för musik är väldigt stort enligt de nationella utvärderingar som gjordes av Skolverket år 1992 och år 2003.

Hon menar att de flesta elever ser musikundervisningen som ett viktigt inslag i skolan. Wiklund menar att musiken idag är en väsentlig ingrediens i många barn och ungdomars liv, exempelvis genom alla slags media där både egen och andras musik strömmar genom hörlurar, mobiltelefoner, bildskärmar, på scener och i hem. Därför blir musiken en viktig tolkning av omvärlden som kan stimulera till kreativitet där barn och unga använder sig av musiken för att utveckla och pröva sin identitet. Hon skriver att det är en intensiv och viktig värld för möten mellan människor. Wiklund konstaterar att det läggs större vikt i vårt postmoderna och individualiserade samhälle vid de estetiska aspekterna och så i synnerhet musiken, exempelvis att den tar större plats i både näringslivet, industrier, design, media och kommunikation. Hon lägger även vikt vid de mänskliga rättigheterna och menar att musiken är en roll som är länkad till yttrandefrihet och språklig utveckling för samtliga samhällsgrupper (Wiklund 2007).

Grundskolans kursplan för musik inleds med följande:

Musik är djupt förankrad i människan och genomsyrar i rika och varierande former alla kulturer. Musik förenar och engagerar tanke och känsla på ett direkt och omedelbart sätt. Musik påverkar individen samtidigt på flera olika medvetandenivåer och utgör ett viktigt redskap för lärande, rekreation, bearbetning av medvetna och omedvetna intryck samt för gestaltning och förmedling av idéer och tankar. Utbildningen i musikämnet syftar till att ge varje elev lust och möjlighet att utveckla sin musikalitet och få uppleva att kunskap i musik bottnar i, frigör och förstärker den egna identiteten både socialt, kognitivt och emotionellt (Skolverket 091115).

Detta är något som många forskare vill upplysa om, särskilt Ilona Antal Lundström som menar att den allmänna inställningen gentemot musik idag är att musik är en konst eller underhållning och därför mest en trivselfaktor i skolan. Vidare menar hon att musiken kan vara så avgörande att den påverkar barns personlighetsformning på ett påtagligt sätt. Ett barn som har fått en positiv estetisk fostran kan sedan själv påverka i samhällsutvecklingen. Vi vuxna pedagoger som idag har kunskapen om musikens vikt borde använda oss av den i betydligt större utsträckning och medvetet som ett pedagogiskt redskap i skolan och i andra ungdomsrörelser (Antal Lundström 1996). Gunilla Landberg styrker detta och menar att rim, rytm och musik alltid är meningsfulla hjälpmedel för att få ett närmare förhållande till svenskan och säkerligen andra skolämnen. För äldre elever, menar hon, kan det handla om att läsa dikter och arbeta med sångtexter (Landberg 1996).

Lundström refererar i sin bok till de forna grekernas tid då utbildning var ett av det viktigaste för befolkningen. Hon menar att redan på den tiden var man medveten om kulturen och estetikens betydelse för människans roll som fullständig och ansvarstagande medborgare med förmågan att påverka och utveckla samhället. Hon skriver i sin bok om att det hårdaste straffet som kunde utdelas på deras tid var att man berövade folkets barn utbildning och då i synnerhet den kulturella och estetiska delen i utbildningen (Antal Lundström 1996).

Lundström menar alltså att en musikalisk fostran är ett redskap som hjälper barnen att utveckla solidariska attityder och estetiska värderingar samtidigt som den ger dem ett intresse som aktiverar hela deras personlighet. Hon menar vidare att den fostransprocessen sker relativt omärkbar och att vi därför inte tänker på att den bygger på pedagogiska system som vi både kan analysera, generalisera och lära ut även i skolan (Antal Lundström 1996).

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) finns följande mål:

- Skolan skall sträva efter att varje elev inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att
- kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
 - få en inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv och
 - få kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder (Lpo94).

Detta är något som forskaren Lev Vygotskij instämmer med och som Lundström tar upp i sin bok att barn bör få möjlighet att göra egna val som de kan känna sig tillfredsställda med och att vi som vuxna har ansvar att uppmärksamma hur barns kulturella och estetiska behov utvecklas. Lundström menar att för att barn ska få den möjligheten att välja de aktiviteter som är mest tillfredsställande för själva barnet så måste barnet då få uppleva en allsidig behovsutveckling med olika kulturella och estetiska verksamheter. Det är alltså i hennes åsikt familjens och skolans uppgift att presentera olika musikaliska aktiviteter för barnen (Antal Lundström 1996).

4.2 Musik skapar gemenskap

Enligt Ilona Antal Lundström så skapar musik gemenskap i ett lagspel där alla har en viktig uppgift att sköta. Hon jämför med ett fotbollslag och menar att alla spelare på plan är lika

viktiga trots att de har olika uppgifter att sköta. En back kan inte ersätta en målvakt men trots det behövs de båda för att spelet ska kunna uppnå önskat resultat. Hon gör även liknelsen vid en orkester där alla måste bidra med sitt bästa för att musiken ska bli njutbar vid en konsert. Lundström menar att människan behöver känna en grupptillhörighet för att utvecklas till en fungerande individ och pekar på att gemenskapen är till grund för hela vårt samhälles uppbyggnad. Forskarinnan påstår sig veta att det finns ett samband mellan musik och gemenskap och skriver ”I en musicerande gemenskap övas sensibilitet och raffinering av den musikaliska perceptionen” (Antal Lundström 1996, s. 80-81) och menar att musiken, när den utvecklas med människan, även kan förstärka förståelsen för de personliga och sociala relationerna. I kursplanen för musik i grundskolan lyfts vikten av det samarbete som krävs av en grupp för att individuell kunskap ska kunna utvecklas. Detta sker, enligt kursplanen, i interaktion med andra och det leder till ämnesspecifika kvaliteter hos varje elev för ett fungerande och gemensamt musicerande (Skolverket 091115).

4.3 Musikens roll vid identitetsskapande

Musiken är en mänsklig kulturkod, ett internationellt kommunikationsmedel, ett gränslöst, ordlöst men förståeligt språk för alla människor. Om det spelas en sorgsen melodi känner nästan alla åhörare att det handlar om sorg. Om det däremot spelas en glädjehymn erfar nästan alla lyssnare högtidliga, upplyftande känslor. Vi kan faktiskt förstå mer om livet, om förhållanden och händelser, om utsägliga känslor och fakta med hjälp av de parallella språk som finns i barnens allmänna kommunikationsutveckling (Antal Lundström 1996, s. 107).

Enligt kursplanen för musik i grundskolan så har musiken betydelse för personlighetsutvecklingen och lärandet och menar att beröringspunkterna mellan musik och andra ämnen kan ge eleven möjlighet att välja sin egen personliga väg till musikkunskap. Man nämner även i kursplanen hur musiken kan tjäna som konkret utgångspunkt och stöd i lärande i andra ämnen och för uppnående av skolans övergripande mål. Man jämför också med språk och matematik och menar att dessa två ämnen är nära musiken på det sättet att både musik och språk bygger på ljudkommunikation och att musik och matematik liknar varandra mycket genom alltifrån taktart och rytm till tonart och ackord (Skolverket 091115). Att kommunikation och samspel med andra utvecklar den egna identiteten är något som forskaren Mats Uddholm instämmer med. Han menar att det är i samspelet med andra människor som roller skapas och rollerna avgör hur den enskilda människan uppfattar sig

själv, alltså identifierar sig själv. Uddholm skriver om ”jaget” som han menar är den uppfattning som den enskilda människan om sig själv gentemot världen, hur den enskilda människan uppfattar sig själv ur sitt perspektiv jämfört med hur världen uppfattar människan. Han ger ett exempel och menar att om omvärlden skulle påstå att en människa är omusikalisk kan denne till slut se sig själv som omusikalisk trots att människan själv, utifrån ”jaget”, ser sig själv som musikalisk. Uddholm menar att detta skal inte är ogenomträngligt men att det kan vara svårt att ta sig igenom och menar att den kultur som vi lever i har väldigt stor betydelse för vår identitet men detta innebär inte att vi som människor är helt utlämnade till den (Uddholm 1993).

5. Metod och material

Min tanke innan jag började arbeta med forskningen var att göra en kvalitativ forskning med mestadels intervjuer men även göra en del observationer bara för att själv kunna bekräfta det som sagts. I och med tunna observationer valde jag att basera min forskning enbart på informanternas intervjuer. En intervju är när en person ställer frågor till en annan person att svara på. Jag har valt att göra kvalitativa intervjuer som betyder att jag ställer frågor som kräver långa och utvecklade svar, en mer djupgående forskning. En kvalitativ forskning skiljer sig från en kvantitativ på det sättet att en kvantitativ utgår ofta utgå från svarsformulär, kryssfrågor och ja och nej svar. Den söker att finna ett generellt svar som kan representera en helhet medan den kvalitativa metoden söker sig djupare än så. I en kvalitativ forskning görs enskilda intervjuer med frågor som kräver utförliga svar med redogörelse för svaren.

Enligt Steinar Kvale så är en kvalitativ forskningsintervju ett redskap för utbyte av kunskap och synpunkter mellan dem som samtalar om ett gemensamt ämne. Trots utbytet av informationen så är det den som ställer frågorna, alltså forskaren, som har kontroll över samtalet med sin klara struktur av det (Kvale 1997). Denna metod valde jag eftersom den verkar mer passande för min forskning i och med att jag inte når ut till mer än tio informanter. Informanterna i min undersökning är de elever och lärare som har blivit intervjuade. De är informanter eftersom jag grundar min forskning på den information som de ger mig. Jag började med att utgå från att göra intervjuerna. ”Syftet med intervjuer är att göra det möjligt för oss att inta en annan människas perspektiv” Sharan B Merriam (Merriam 1994, s. 38).

Jag tolkar Staffan Stukáts bok som styrkande för Merriams citat då han enligt min uppfattning menar att utbytet under en intervju hjälper oss att inse andra människors perspektiv (Stukat 2005). Jag ville intervjua både lärare och elever för att kunna få en så helhetsrik uppfattning som möjligt – och precis så gjorde jag. Mina intervjufrågor var nästan de samma till både elever och lärare men skilde sig i formuleringarna. Sedan ville jag ha kontakt med två olika skolor, inte nödvändigtvis i syfte för att jämföra – mer för att få en så stor variation av svar som möjligt. Jag föreställde mig att det skulle kunna vara olika på skolorna eller att jag kanske skulle kunna få olika perspektiv på ämnet.

5.1 Urval

De skolor som jag valde är skolor där vissa klasser har en musikinriktning, vilka jag utifrån ämnet hamnade i. Veckan innan jag hade planerat detta fältarbete skickade jag e-post meddelanden till rektorerna på respektive skola för att berätta om min forskning i hopp om att de skulle finna detta lika intressant som jag gör och välkomna mig med öppna armar. Mot veckans slut hade jag fortfarande inte fått någon respons från någon av rektorerna, så jag sökte upp deras telefonnummer på internet och antecknade då samtidigt telefonnummer till biträdande rektorerna på respektive skola. Jag började med att ringa till rektorerna och blev av någon anledning inte det minsta överraskad över att ingen av rektorerna svarade på telefon. Jag fortsatte att prova lyckan med de biträdande rektorerna och där kunde jag bara lämna ett röstmeddelande till den första skolans biträdande rektor. Den andra skolans biträdande rektor hade inte någon röstbrevlåda att lämna meddelande till.

5.2 Den första skolan

När jag lämnade röstmeddelandet till den första skolans biträdande rektor talade jag om, precis som jag hade gjort i e-post meddelandet, vad mina intentioner var. Detta måste ha väckt den biträdande rektorns intresse eftersom hon ringde tillbaka till mig lite senare på eftermiddagen och talade om att jag var välkommen och gav mig samtidigt telefonnummer till den lärare som hon ansåg vara mest lämplig att ta kontakt med, musikläraren. Eftersom det samtalet ägde rum sent på eftermiddagen så väntade jag till dagen därpå för att ringa till läraren som ansågs vara lämplig. När jag ringde till det numret som jag hade fått fick jag svar efter tre försök. Det var en av lärarna i arbetslaget som svarade och han hade hört talas om att jag skulle komma och besöka deras klass – det visade sig att det var just i hans klass som jag skulle få vara. Men han ansåg ändå att det var bäst om jag bestämde alla tider med musikläraren, läraren över telefonen menade att det skulle vara enklare om allting planerades

via honom. Jag skickade därför ett e-post meddelande till musikläraren och beskrev lite mer noggrant vad mina planer var och frågade vilka tider som skulle kunna passa. I meddelandet bifogade jag även ett brev till elevernas föräldrar om tillåtelse att få intervjua deras barn. Jag fick till min förvåning svar ganska omgående och då fick jag bland annat veta att musikklasserna över nästan alla årskurser skulle göra en höstkonsert i en kyrka i närheten. Musikläraren talade om att jag var välkommen att komma och observera repetitionen inför den konserten, något som jag tyckte lät väldigt intressant. Vidare var jag även välkommen att observera en musiklektion som läraren skulle ha med elever i årskurs åtta och sedan även få intervjua honom och några elever. Det passade sig inte just den dagen att intervjua eleverna eftersom musikläraren hade missat att dela ut tillåtelsebrev som föräldrarna behövde skriva på och som jag hade bifogat i det första e-post meddelandet som jag skickade till honom. Men det var ingen fara utan vi skrev ut breven och han lovade att dela ut dem under dagen och vi bokade genast in en dag som jag kunde komma tillbaka för intervjuerna med både eleverna och den andra musikläraren i arbetslaget.

5.3 Den andra skolan

Vad gällde den andra skolan insåg jag att jag har en kusin som går i femte klass där och tänkte att jag kanske kunde få kontakt med hans lärare genom honom. Jag frågade om han hade lust att fråga sin lärare om jag fick komma dit, och givetvis tala om vad mitt syfte var. Det ville han gärna och hans lärare tyckte att det var helt okej för mig att komma dit. Jag gick därför till den skolan för att presentera mig själv för läraren och för att boka in någon tid som passade för mig att komma dit. Hans lärarinna verkade vara en väldigt målmedveten pedagog men var aningen svår att hitta på skolan. När jag till slut träffade henne kunde vi bestämma en tid som förmodligen skulle passa bra för mina planerade intervjuer och hon föreslog att jag skulle intervjua eleverna i årskurs nio eftersom de precis arbetade väldigt mycket med musik. Samma kväll skickade jag ett e-postmeddelande till lärarinnan med samma brev till föräldrarna som jag skickat till den andra skolan.

Väl där den morgonen som intervjuerna skulle ske var två av lärarna i arbetslaget sjukskrivna, så lärarinnan som jag skulle följa skulle därför leda två klasser genom dagen. Efter mycket spring i skolans korridorer kunde hon äntligen visa mig till den klass som jag skulle vara i. Jag fick komma in och presentera mig själv och varför jag var där och fortsatte med att fråga vilka elever som hade ifyllda tillåtelsepapper, eftersom det är ett krav att föräldrarna godkänner att deras barn blir intervjuade. Av de som hade, frågade jag vilka som ville bli

intervjuade och jag ledde de intresserade till ett ledigt klassrum för intervju. Jag använde inspelningsfunktionen på min mobiltelefon för att spela in intervjuerna eftersom jag inte trodde att jag skulle hinna skriva ner allting de sa – eller riskera att glömma bort något i efterhand.

Jag hade hoppats få göra intervjuer med några lärare samma dag men det visade sig att med bristen på lärare just den dagen så var schemat ganska trångt. Jag fick därför lämna min e-postadress till musikläraren som lovade att höra av sig om vilken annan tid som kunde komma att passa. Musikläraren hörde av sig ungefär en vecka senare och föreslog en tid som egentligen inte passade mig, men som fick lov att duga eftersom intervjuerna var högt prioriterade. Men väl där var tiden knapp för en av lärarna så vi beslutade att göra intervjun i par och de fick därför komplettera varandras intervjuer.

5.4 Genomförande

Jag valde att genomföra intervjuerna med hjälp av inspelningsfunktionen på min mobiltelefon som diktafon. Jag hade lånat en diktafon men insåg för sent att batteriet i den var färdigbrukat och i brist på annat batteri löste jag problemet genom att använda inspelningsfunktionen på min mobiltelefon som visade sig vara ett utmärkt redskap till intervjuerna. Martyn Denscombe menar att inspelning av intervjuer ger en permanent och fullständig återgivning av dem och att det är fördelaktigt. Samtidigt menar han att intervjuerna kan vara tidskrävande att transkribera och att det skulle vara en nackdel med inspelningen av dem. Han menar även att man inte kan vara helt säker på att det som informanterna delar med sig är helt sant eftersom situationen kan bli tillgjord tack vare inspelningen (Denscombe 2000). Men detta är något som även jag tänkte på under intervjuerna och försökte i största mån hjälpa informanterna att slappna av exempelvis genom att berätta om mig själv och mitt syfte med intervjun. Jag upplevde inte att någon av informanterna höll tillbaka eller kände sig illa till mods av inspelningen utan intervjuerna tog form precis som jag hade föreställt mig att de skulle.

5.5 Forskningsetiska principer

Enligt forskningsetiska principer finns fyra huvudkrav som bör uppfyllas.

Det första kravet som är informationskravet har jag uppfyllt genom att innan intervju delgivit samtliga informanter om vad intervjun kommer att handla om och till vilket syfte intervjun

kommer att användas. Eftersom samtliga informanter var medvetna om all information och samtyckte om att medverka anser jag att informationskravet blev uppfyllt.

Det andra kravet är samtyckeskravet och det uppfylldes genom att samtliga informanter ville medverka i intervjun. De flesta av mina informanter är ännu inte fyllda 15 år och därför skickade jag brev med svarstalong till informanternas föräldrar för att be om medgivande för intervju. Brevet skickades med informanterna själva och innefattade all information om intervjun, forskningen och forskningsarbetets syfte. Samtliga intervjuade lärare samtyckte om att medverka.

Det tredje kravet är konfidentialitetskravet och det uppfyller jag genom att inte nämna några namn eller andra identifierbara uppgifter om informanterna i mitt färdiga forskningsarbete.

Det fjärde och sista kravet är nyttjandekravet och det uppfylls genom att min forskning är ett examensarbete med vetenskapligt syfte.

6. Analys och diskussion

I följande avsnitt kommer jag att försöka analysera och diskutera intervjuerna utifrån de teorier som jag finner relevanta.

6.1 Lärande och uttryckssätt

Alla eleverna som jag har intervjuat spelar eller har någon gång tidigare spelat ett eller flera instrument. De som fortfarande spelar går alla i den kommunala musikskolan som kallas för Kulturskolan. Kulturskolan erbjuder inte bara undervisning i musikinstrument utan även i sång. De flesta lektionerna som Kulturskolan erbjuder är 20-30 minuter långa och innefattar en musiklärare som enskilt undervisar eleverna. En del av de intervjuade eleverna har spelat ett instrument sedan väldigt låg ålder och de flesta av dem menar att det inte var självvalt att börja spela instrumentet utan att det har varit på föräldrarnas initiativ. Vissa av dem spelar det specifika instrumentet än idag medan andra slutat när de blev så pass gamla att de kunde fatta det beslutet själva, ofta runt tolv års ålder. De som har slutat spela ett instrument på grund av brist på intresse för instrumentet har senare börjat lära sig spela något annat instrument som de uppskattade mer, och det kan ha skett på eget initiativ och av egen vilja. Att barn och ungdomar bör få möjlighet att prova olika musikaliska aktiviteter är ju något som även

Lundström betonar i sin bok, och refererar då även till Vygotskij, hur ansvaret ligger hos oss vuxna att skapa dessa tillfällen för barnen (Antal Lundström 1996). Det är i min åsikt en självklarhet att vi som vuxna bör se till att barn får prova för att kunna hitta det som tillfredsställer dem till fullo. Att barnen sedan inte finner vissa aktiviteter lika intressanta eller tillfredsställande som andra är något av en självklarhet i min värld. Ett mål i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet är att barn bör få tillräckliga kunskaper för att kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden (Lpo94). Detta är alltså ytterligare ett konstaterande att ansvaret ligger hos oss vuxna. Till min stora förvåning var det endast en av de intervjuade eleverna som aktivt deltar i någon annan form av fritidsaktivitet som sport. I detta fall tränar samma elev både ishockey, fotboll och handboll.

Alla elever som blev intervjuade kunde hålla med om att lyssnandet på musik i hörlurar under stökiga lektioner kan hjälpa genom avskärmning från övrigt i klassrummet och kan höja koncentrationsnivån, särskilt under matematiklektioner eller när de arbetar individuellt i nästan alla skolämnen. Däremot är det inte alla elever som håller med om att det alltid hjälper att lyssna på musik medan de studerar, vissa föredrar tystnad när de studerar och menar att musiken kan verka störande. Åsa Bergman skriver i sin avhandling *Växa upp med musik* att musik kan och ofta kombineras med läsläsning för ökad koncentration och effektivitet (Bergman 2009). Forskare har skilda meningar om huruvida musiken kan vara gynnsam under läsläsningen och Birgitta Nordqvist menar att medan vissa påstår att människors läsförståelse visar på bästa resultat då det är helt tyst så påstår andra att inläringen blir mer effektiv om man samtidigt lyssnar på musik (Nordqvist 2003). En av de intervjuade eleverna som är väldigt förtjust i rockmusik berättade att han alltid brukade lyssna på musik samtidigt som han studerade eller gjorde sina läxor och då särskilt rockmusik, men att hans morfar en dag varnade honom för att lyssna på musik samtidigt som han gjorde läxorna eftersom han ansåg att musiken kan distrahera. Han menade att när de avancerade och spännande partierna i låten spelades kunde eleven förlora fokus från arbetet till musiken som han tycker så mycket om. Den eleven menar att han sedan dess inte lyssnar lika mycket på musik samtidigt som han studerar men menar vidare att det ibland är oundvikligt just därför att han är så pass förtjust i musik och menar själv att han kan koncentrera sig bättre på arbetet med studierna med musiken på. Jag kan instämma i det som elevens morfar poängterade men måste få dela med mig att jag ändå tycker att det beslutet ska fattas av eleven själv eftersom denne känner sig själv bäst. Att vi vuxna kommer med råd av egna erfarenheter är för mig vår skyldighet, men

vi bör vara försiktiga med att utesluta alternativ för barnen som själva måste få prova sig fram. Vidare menar de som faktiskt uppskattar att lyssna på musik när de studerar att det beror på vilken musik det är de lyssnar på och de flesta menar då att det inte får vara musik som berör just dem eller som får dem att tänka på annat än skolarbetet eftersom det distraherar väldigt mycket och fokus går från studierna till musiken. Bergman styrker detta i sin avhandling genom att skriva att de barn och ungdomar som föredrar att lyssna på musik vid läxläsning väljer låtarna med stor omsorg och noggrannhet (Bergman 2009). Någon annan tycker att det är enklare att lyssna på musik när man skriver en svenskläxa än när man skriver en matematikläxa och menar då att det är lättare att skriva svensktext eftersom man inte behöver tänka lika mycket som man behöver göra med en matematikuppgift. Detta faktum bekräftar individualismen för mig och hur annorlunda det kan vara i olika fall. Återigen befästs faktum att alla har olika behov och behöver olika metoder för att uppnå lärande och tillfredsställelse. Enligt samtliga intervjuade elever så är det tillåtet av alla lärare att lyssna på individuell musik i hörlurar vid enskilt arbete i klassrummet under lektionstid. Detta är något som samtliga intervjuade lärare instämmer med och tycker att musiken verkligen kan hjälpa eleverna att fokusera när det verkligen behövs. I och med att de flesta elever på något sätt anser att musiken kan hjälpa vid sådana tillfällen så anser jag att detta är något bra och som bör vara tillåtet för alla eftersom vissa behöver det.

Eftersom båda klasserna jag har besökt för intervjuer och forskning har varit klasser med extra mycket musik, jämfört med klasser utan musikinriktning, har just dessa elever som jag har intervjuat haft relativt många musiklektioner i veckan. Genomsnittet blir att eleverna har tre lektioner schemalagd musikundervisning i skolan då den ena klassen har två lektioner i veckan och den andra fyra lektioner i veckan. I min åsikt är det bra att de har så många musiklektioner, jag anser generellt att musiken ska få mer plats i skolan och undervisningen eftersom den kan vara gynnsam för skolarbetet. Enligt Roger Säljö ska människors förmåga till kunskapsutveckling betraktas ur ett sociokulturellt perspektiv och inte begränsas till de biologiska förutsättningarna de föds med. Fokus ligger i första hand på vad människor lär sig i egenskap av kulturella och sociala samspel med andra människor (Säljö 2000). Kursplanen för musik i grundskolan menar att musiken förenar och engagerar tanke och känsla på ett direkt och omedelbart sätt och kan påverka individen på olika nivåer och kan därför vara nödvändig för vissa elever (Skolverket 091115). Därför står jag fast vid min åsikt att musiken bör få ta större plats i skolan, inte enbart i musikklasserna. Men innehållet i musiklektionerna verkar inte variera så mycket då båda klasserna får arbeta med sång och instrument och alla

nämner just instrumentet gitarr. Eleverna från den ena klassen nämner att de får arbeta mycket med takt och rytm och inte minst skalor och då i synnerhet mollskalor som de arbetar med just nu. Att både musikalisk praktik och teori får ta plats under musiklektionerna är en fördel eftersom man når elever på olika sätt, vissa behöver det praktiska mer än det teoretiska medan andra behöver det teoretiska mer än det praktiska. Även detta styrker kursplanen för musik som menar att utbildningen i musik syftar till att skapa lust hos varje elev att utveckla sin musikalitet (Skolverket 091115). Att rim, rytm och musik är gynnande och viktiga hjälpmedel för förståendet mellan olika förhållanden och läranden håller Gunilla Landberg med om (Landberg 1996).

Den stora skillnaden mellan de två klassernas musiklektioner är att den ena klassen även har media i klassens profilinriktning och får därför även producera egen musik som de sedan spelar in. Processen är att de med hjälp av musikläraren använder sig av färdiga melodier som de på svensklektionerna skriver egna texter till och sedan spelar de in sin egen version på musiklektionerna i skolans inspelningsstudio. Detta visar en på en tydlig ämnesintegration. Vidare utvecklas detta och de får även spela in musikvideon till de låtar som de spelat in där eleverna hjälps åt med arbetet både före, under och efter inspelningen med exempelvis manus, filmning, ljud och redigering. Detta tycker alla berörda elever är väldigt spännande och lärorikt ur fler än en aspekt. Det de flesta nämner lärorikt med detta är att de får lära sig spela in musikvideon och redigera men påstår att de förmodligen lär sig mycket mer som de inte tänker på. Exempelvis rytm och takt, röstanvändning, musikskapande och mycket annat. En av de intervjuade eleverna menar att man lär sig stå framför kameran och våga uttrycka sig, något som påminner mig om vad en intervjuad från den andra klassen delade med sig nämligen att när man står på scen så lär man sig ytterligare ett sätt att uttrycka sig och våga. Samtliga intervjuade elever berättar om föreställningskonstellationer som förekommer varje termin och menar att dessa lär eleverna mycket av, dels scennärvaro och mod att stå på scen.

En av de frågorna jag ställde både eleverna och lärarna var om de kan tänka sig använda eller redan använder musiken som undervisningsmetod. Många av eleverna kunde förmodligen inte riktigt känna igen detta från arbetet i skolan och menade att de inte riktigt visste om man kan använda musiken som undervisningsmetod eller om de gör det, men de elever som svarade så menade att de trodde att det borde gå och att det förmodligen dessutom skulle vara en bra undervisningsmetod. En av de intervjuade eleverna nämnde att hans mor använder sig av musiken för att lära ut på hennes kvällskurser som han inte riktigt visste vad de innehöll,

men han visste att hon hade pratat hemma om att använda sig av musiken för att lära sig bättre. En annan intervjuad menade, och andra intervjuade menade liknande, att hennes klasskamrater en gång inför ett prov hade skrivit en låttext av det som provet skulle innefatta för att minnas allt. Hon menade vidare att det hade fungerat eftersom de hade lyckats väldigt bra på provet. En av de intervjuade funderade kring om man kanske skulle kunna sjunga matte medan en annan av de intervjuade delade med sig att användning av musik som undervisningsmetod skulle vara väldigt givande i alla fall för variationen i undervisningen skull. Även här kan jag se ett mönster, att samma elev som tycker att musik inte alltid är en bra undervisningsmetod så kan eleven för variationens skull ibland uppskatta den som metod eftersom den är lustfylld. Detta styrker en annan av de intervjuade eleverna som berättade om att de ofta arbetar med teman och då över flera ämnen, oftast musik, svenska, engelska och matematik. Hon berättade om ett projekt som hon tyckte var väldigt givande och roligt – när de fick lära sig en befintlig låt på engelsklektionerna som de sedan fick spela musik och sjunga till på musiklektionerna. Det blev som små band som fick redovisa genom att framföra låten på engelsklektionerna. Eleven som berättade detta menade att det var ett roligt sätt att integrera musiklektionerna med engelsklektionerna och menade att man lär sig både engelska och musik utan att man tänker på det.

Att musiken bör användas som hjälpmedel och undervisningsmetod står dessutom i kursplanen för musik för grundskolan. Enligt kursplanen så har musiken stor betydelse för bland annat lärandet och menar att beröringspunkterna mellan musik och andra ämnen kan ge eleven möjlighet att välja sin egen personliga väg till musikkunskap. Kursplanen menar även att musiken kan tjäna som utgångspunkt i lärandet i andra ämnen och uppnåendet av mål i andra ämnen (Skolverket 091115). Med andra ord så är de flesta överens om att musiken bör användas som undervisningsmetod eftersom den ger fler möjligheter till både inläring och uttryck och detta är i min åsikt ett viktigt konstaterande. Alla är olika och alla behöver olika metoder och musiken visar sig gynnsam i fler än ett fall och bör därför användas mer ur pedagogiska perspektiv. Småbarns inläring sker ofta i samband med rim, ramsor och musik och detta är något som i min åsikt borde värnas om även när barnen blir äldre och klättrar upp i årskurserna.

De intervjuade lärarna fick även den frågan om musik kan vara en gynnande undervisningsmetod och alla svarade att den kan användas och att de ser positivt på användningen av den. En av dem menade dock att musik som undervisningsmetod inte alltid

gynnar alla elever och att den inte alltid bör användas men att den förmodligen uppskattas av de flesta elever. Hon menade att fördelarna med metoden är att de som tycker om musik och är svaga i andra ämnen kan få ytterligare ett uttryckssätt genom musiken delvis för att uppnå målen i det andra ämnet. Vidare menade hon att eftersom inte alla har samma intresse för musik så skulle musiken kunna sakta ner vissa elever istället och få motsatt effekt i skolarbetet. De andra intervjuade lärarna var däremot helt för att använda musiken som undervisningsmetod i andra ämnen. De menade att man på ett för eleverna lustfyllt sätt kan presentera andra ämnen och låta eleverna uttrycka sig genom musiken för att förenkla och inte minst för att ge eleverna ytterligare en redovisningsform i andra ämnen. I Bergmans avhandling förtydligas att man bör ta tillvara på elevers tidigare musikaliska erfarenheter, behov och önskemål vid formandet av musikundervisningen (Bergman 2009).

En av de intervjuade lärarna menar att musik är ett otroligt viktigt ämne i skolan eftersom den blir som ett avbrott från det teoretiska skolarbetet, vilket vi fick ett verifierande på av eleven som jag skrev om tidigare som menade att musiken som undervisningsmetod kan vara bra som variation ibland. Läraren menar att självklart så får eleverna arbeta praktiskt i andra ämnen också, som på bildlektionerna eller idrottslektionerna, men menar vidare att när man sjunger så frigörs en annan typ av energi som eleverna lagrar på eftersom de sitter vid datorer väldigt stora delar av dagen. Samma lärare menar att musiken ofrivilligt integrerar andra ämnen som språk och matematik tack vare sångtexterna och det musikaliska notspråket som är väldigt likt matematiken. Detta instämmer en av de övriga lärarna med och menar att notspråket innefattar ganska avancerad matematik med exempelvis helnoter, halvnoter och fjärdedelsnoter som helt enkel är bråkräkning. Samma lärare menar att musiken är positiv för de flesta elever i skolan eftersom den ger dem ytterligare en dimension i skolarbetet. För att ytterligare styrka detta som helt överensstämmer med mina teorier så vill jag referera till kursplanen för musik för grundskolan där man jämför musiken med både språk och matematik. I kursplanen drar man paralleller mellan musik och språk och menar att båda bygger på en ljudlig kommunikation. Noteras bör även att musikens uppbyggnad är matematisk och innefattar alltifrån taktart och rytm till tonart och ackord (Skolverket 091115).

De flesta lärarna är överens om att musiken kan underlätta i skolarbetet och alla nämner vikten av musiken i småbarns undervisning. De menar att mindre barn lättare kan lära sig alfabetet om det framförs som en ramsa med melodi och om de får ha det framför sig kommer

de att befästa bokstäverna både språkligt och synmässigt, alltså desto fler sinnen som används – desto enklare att lära sig. Ett annat exempel är att man har sångtexten framför sig när man sjunger en låt och detta kommer att ge samma effekt. En av lärarna menar att om man kan förstå meningen på en låt så kan man oftast hela låten. För äldre barn nämner en av de intervjuade lärarna att musiken visserligen är bra på många sätt men ett av de sätten är för att befästa kunskap och se en större helhet i ett ämne och därför är temaarbeten så väldigt bra, menar läraren. Jag håller helt och hållet med om att musiken kan underlätta och det fascinerar mig att mina åsikter liknar de intervjuade lärarnas och elevernas syn på musiken som undervisningsmetod. Troligtvis underlättas inläringen av att många sinnen får vara aktiva under inlärningsprocessen.

6.2 Gemenskap

Alla intervjuade fick frågan om musiken kan skapa gemenskap och alla eleverna berättade att musik förekommer till stor del i sociala sammanhang. De flesta var överens om att musiken är en stor del av vardagen och hälften menar att man inte kan leva utan musiken – att den är en del av allt, av livet och vardagen. I den ena klassen berättar alla intervjuade elever att när de har tråkigt på rasterna så brukar de samlas och sjunga och då ofta stämmor. En av pojkarna i den klassen menar att han inte föredrar att sjunga så mycket när han inte måste och brukar inte stämma in i sången på rasterna, men tycker att det är väldigt trevligt att lyssna till den. En av de intervjuade eleverna menar att musik är det bästa som finns. Att musiken är en del av vardagen går enligt mig inte att säga emot. Musiken finns ju nästan överallt och som Ilona Antal Lundström menar så är den en mänsklig kulturkod och ett viktigt kommunikationsmedel världen över (Antal Lundström 1996). I sin debatt om musikens värde menar Ulla Wiklund att musiken är en viktig ingrediens i barn och ungdomars liv eftersom den förekommer och strömmar genom både hörlurar, mobiltelefoner, bildskärmar, på scener och i hem. Musiken blir enligt Wiklund en avgörande tolkning av hur världen uppfattas och kan stimulera till kreativitet (Wiklund 2007). I alla kulturer förekommer musik och är ett avgörande kommunikationsmedel som påverkar känslor och skapar gemenskap mellan människor.

Eftersom de båda intervjuade klasserna går någon form av musikprofil så har de ofta föreställningar, i alla fall en per termin och menar att föreställningarna skapar väldigt stor gemenskap i klasserna. De menar att inte nog med scenvana och mod som krävs så stärks gruppen när man vågar stå framför varandra och framföra något på scenen. Bergman talar om

en rituell förståelse av kommunikation där fokus ligger på hur samhörighet skapas, hur människor bekräftar varandra, hur gemensamma värden definieras och hur en gemensam verklighet konstrueras (Bergman 2009). Detta är alla eniga om, både elever och lärare. De menar att man i och med detta blir trygg i gruppen eftersom alla eleverna stöttar varandra och lärarna menar att det måste de göra eftersom de vet att nästa gång är det deras tur att inta scenen. Eleverna menar att de lär känna varandra när de arbetar med musiken tillsammans och menar att man får lära känna andra sidor av sina klasskamrater, som man normalt inte möter i ett klassrum. En av de intervjuade lärarna menar att musiken skapar gemenskap eftersom eleverna arbetar tillsammans och tycker att det är kul. Alla måste bidra till helheten för annars uppnås inte önskat resultat och eftersom alla strävar mot samma mål och har intresset för musiken så har de även väldigt roligt tillsammans. Ilona Antal Lundström verifierar detta genom att jämföra med ett fotbollslag eller en orkester. Hon menar att i ett fotbollslag så har alla spelare på plan olika uppgifter att sköta och att en målvakt inte kan ersätta en back och vice versa, men de är lika viktiga båda två för att önskat resultat ska nås. I en orkester menar hon måste alla musikanter göra sitt bästa för att musiken ska bli njutbar (Antal Lundström 1996). Även om framträdandena på scen görs solo så krävs respons från eleverna i publiken för att den som står på scen ska uppleva trygghet och få ökad självsäkerhet. En av de intervjuade eleverna säger att ”Det skapar trygghet i vår grupp och vi stöttar varandra så alla vågar visa sig själva och stå på scen”. En av de intervjuade lärarna menar att ”Musikklasserna är väldigt sammanhållna och det som de arbetar med kräver ett lagspel där alla måste vara med för att det ska fungera – alla måste bidra för önskat resultat”. En annan av de intervjuade lärarna säger att ”Jag önskar att det fanns en öppen musiksall dit eleverna kunde gå på rasterna för att avreagera och uttrycka sig” och menar att detta är något som skolan i dagsläget saknar.

En av de intervjuade lärarna menar att musiken finns överallt omkring oss idag och vill upplysa eleverna om det viktiga i musiken – både historiskt, praktiskt och teoretiskt. I deras skola spelas till och med musik i matsalen och läraren menar att trots att man inte tänker på den så skapar den lugn och trygghet likaväl hos personalen som hos eleverna. En annan lärare menar att musiken är ett av elevernas största intresse – så varför inte ta tillvara på det.

Att musiken skapar gemenskap är som sagt alla överens om och en av lärarna berättar hur man kan se en elev från årskurs nio sitta i skolkorridoren och prata med en elev från årskurs sex och menar att denna gemenskap skapades under en föreställning. Läraren menar att där

insåg dessa två elever som egentligen är väldigt långt ifrån varandra rent åldersässigt att de har ett gemensamt intresse. Bergman förklarar detta som att när de sjunger tillsammans på sånger som är välbekanta för båda så skapas en musikalisk och kulturell ram som de placerar sig själva i (Bergman 2009).

En annan punkt som alla var överens om var att musiksmaken i klassen kan variera och trots att musiken skapar gemenskap så borde man inte spela hög musik i ett klassrum, inte ens under enskilt arbete. Då menar samtliga intervjuade att vissa kanske inte uppskattar den musik som spelas och kan istället bli störda av den istället för att den hjälper dem fokusera. Däremot som tidigare nämnt så menar samtliga intervjuade att genom att lyssna på enskild musik genom hörlurar kan man höja fokus. Detta har jag nämnt tidigare och verifierar allas olikheter.

Att musikklasserna har bättre sammanhållning än andra klasser vill de intervjuade eleverna vittna om och lärarna kan inget annat än verifiera deras påståenden. I den ena klassen berättar de intervjuade eleverna att de kramas varje morgon – alla i klassen, för att hälsa varandra god morgon och välkommen till skolan. Detta menar dessa elever förmodligen inte hade förekommit om de inte var en musikklass och kände varandra så bra som de gör tack vare samarbetet med musiken, föreställningarna och showerna. Det är alltså ingen tvekan om att musiken skapar bättre sammanhållning och gemenskap. En aspekt som kursplanen för musik för grundskolan lyfter fram är att det krävs ett samarbete i en grupp för att individuell kunskap ska kunna utvecklas och enligt kursplanen så sker detta i interaktion med andra (Skolverket 091115).

Ytterligare en viktig punkt, i min åsikt, är det som en av de intervjuade lärarna menar om samarbetet med ledningen ”För oss som lärare som lägger ner mycket tid på fritiden är det viktigt med en ledning som förstår och stöttar”.

6.3 Identitetsskapande

Jag tolkar utifrån intervjuerna att samtliga intervjuade på ett eller annat sätt menar att musiken kan påverka identitetsskapandet. Många av eleverna menar att musiken främst påverkar deras humör och samtliga menar då att de blir glada av att lyssna på musik och menar att den påverkar dem väldigt mycket rent känslomässigt. En av flickorna menar att hon blir berörd av musiken och därför tycker hon om den. Enligt Bergman så lyssnar barn och ungdomar ofta på

en viss typ av musik för att bekräfta eller förändra känslor (Bergman 2009). Tia DeNora menar att musikens egenskaper och karaktär kan påverka vilka stämningar och känslor som skapas. Hon menar även att upplevelsen av musik är kopplad till hur vi integrerar med den och hur vi relaterar det vi lyssnar på till våra tidigare musikerfarenheter (DeNora 2000).

Musiken har en stor betydelse för personlighetsutvecklingen, menar kursplanen för musik i grundskolan (Skolverket 091115) och det kan även jag konstatera dels utifrån informanternas intervjuer men även av egna erfarenheter, eftersom musiken bidragit mycket till vem jag är idag. Ulla Wiklund stämmer även hon in med att barn och unga idag använder sig av musiken, som är lustfylld, för att utveckla och pröva sin identitet (Wiklund 2007).

De intervjuade lärarna menar att i och med att eleverna får framträda, uppträda och visa sig själva på scen så ökar deras mod och därmed ökar deras självförtroende och självkänsla. Tack vare klasskamraternas stöd och respons blir eleverna trygga i sig själva och i gruppen. Detta gynnar även andra ämnen, inte minst vid redovisningstillfällen då eleverna ska stå ensamma eller i mindre grupp framför de övriga klasskamraterna och redovisa. Detta instämmer även eleverna med att det höjer deras självförtroende och en av de intervjuade eleverna talar om att om denna intervju hade ägt rum för tre år sedan, innan hon hade börjat i musikklassen, så skulle hon varit väldigt blyg och inte vågat säga så mycket. Hon menar då att tack vare att hon fått stå på scen och lärt sig våga stå framför folk så har även hennes självförtroende och personlighet utvecklats till det mer öppna och sociala. Genom musiken menar Bergman att barn och ungdomar får en möjlighet att bearbeta och återuppleva händelser och det ges utrymme för ny och utforskad experimentering av den egna rollen. Hon menar även att de roller vi intar sker mot bakgrunden av det vi tror är mest fördelaktigt för den specifika situationen och de som integrationen sker med (Bergman 2009). De intervjuade lärarna är alla överens om att dessa faktorer må gynna eleverna till väldigt stor del under skoltiden men menar vidare att de även gynnar eleverna i framtida livet i sena tonåren och sedan i vuxenlivet. I väntan på att få göra mina intervjuer på ena skolan gick skolans vaktmästare förbi mig och blev nyfiken på vem jag var och sedan vidare på min forskning. Han svarade på min presentation av undersökningen genom att säga ”De elever som har gått musikprofilen och stått på scen och uppträtt har idag så mycket enklare än andra elever att uttrycka sig och våga ta för sig” (vaktmästare på Broängsskolan 091014 kl 08.10). Detta citat var för mig så påtagligt sant att jag ville ta med det i analysen.

Trots att eleverna knappt har tänkt på det så menar de flesta ändå att olika musikstilar kan påverka både klädstil och attityd. En flicka menade att ”Ja, om en världsberömd artist klär sig på ett visst sätt så kommer ju alla att göra det till slut”.

Bergman menar att identiteten är föränderlig och att musikstilar kan förändras. Hon skriver om hur människor kan välja olika roller beroende på arenan de beträder och betonar att vi kan skapa och uttrycka identitet på olika sätt beroende på situation och sammanhang (Bergman 2009). En elev däremot säger att han inte alls har några känslor för musiken och menar då att han inte förstår hur den i så fall skulle kunna påverka honom på något sätt. Men det glädjer mig dock att de flesta eleverna uppskattar musiken och dess värde i livet. De intervjuade lärarna menar även de att musiken är uppskattad av eleverna och att de tycker att det är roligt, i alla fall de flesta. En av lärarna menar att vissa elever faktiskt tycker att det är tråkigt – en lektion som man bara sitter av.

Min spontana reaktion till denna analys är att mina åsikter liknar både de intervjuades och de källor som jag har använt. Det finns inte så mycket att säga emot när det mesta pekar på att musiken är gynnsam – något som jag alltid ansett.

7. Slutsatser

I min forskning har jag kommit fram till att musikens innebörd i elevers skolgång kan vara stor och avgörande ur flera aspekter. Musiken kan underlätta för de flesta elever, inte för alla eftersom alla har olika behov, men för många i deras inlärningsprocess. Ett bra exempel på detta är att den kan bistå med ytterligare ett uttryckssätt. Detta uttryckssätt kan tydligt ta form i presentationen eller redovisningen av andra ämnen. Ett bra exempel som en av mina informanter delade med sig är hur de fått presentera en engelskredovisning genom att framföra en engelsk låt genom sång och musik. På detta sätt sker inläringen på ett lustfyllt sätt samtidigt som integreringen av de olika ämnena hjälper till med befästning av de nya kunskaperna. Flera källor i min forskning exemplifierar med småbarns inläring och socialisation och syftar då främst på hur barn lär sig exempelvis språk genom rim och ramsor. Det är enklare att minnas en text som har en melodi än en text utan. När barnen får hålla en sångtext framför sig samtidigt som de hör melodin och kan sjunga till den samarbetar flera sinnen samtidigt vid inläringen och detta bidrar till inläringens fördel.

Något som de flesta informanterna och källorna varit eniga om är att lyssnandet på musik vid läsläsning eller samtidigt som man studerar kan öka koncentrationen genom avskärmning från omgivningen. Men samtidigt menar både vissa informanter och källor tvärtom – att den kan störa koncentrationen. Jag drar slutsatsen att det är väldigt individuellt huruvida lyssnandet på musik vid läsläsning och studerande kan gynna koncentrationen och effektiviteten.

Jag har även kommit fram till att musiken skapar gemenskap bland elever och i grupperna. Alla pekar på att musik främst förekommer i sociala sammanhang. Genom det gemensamma intresset utövas roliga aktiviteter som skapar en starkare grupp. I musikklasserna görs varje år ett antal föreställningar och shower där eleverna får vara med vid produktion och uppsättning. De får träna och repetera inför framträdandena, något som eleverna tycker är både spännande och kul. Under repetitionerna sker stöttning från både elever och lärare som kommer med respons för att eleverna ska våga blotta sig själva, stå på scen och dessutom våga göra något som de tycker är kul. Denna stöttning som alla får skapar en tryggare grupp med bättre sammanhållning samtidigt som den stärker de enskilda elevernas självförtroende och personlighet. Man vågar visa sig själv och ta sin plats.

I min forskning visade det sig både genom informanternas svar och genom teorierna att musiken kan påverka elevernas identitetsutveckling påtagligt. Inte minst menas det att musiken ger en känslomässig beröring, beroende på vad man lyssnar på, så menar nästan alla informanter och källor att musiken påverkar känslor. Som tidigare nämnt så skapar föreställningarna gemenskap, men de hjälper även till med formningen av den enskilde elevens identitet. Eleverna får ett nytt sätt att uttrycka sig själva och vågar visa sig själva samtidigt som de lär sig att känna trygghet i det. Detta självförtroende och självinsikten som de får av performansen skapar trygghet i deras personlighet även längre fram i livet genom att de vågar uttrycka åsikter och känslor på ett direkt sätt. Genom musiken får eleverna en möjlighet att prova olika roller. Detta hjälper dem att välja deras personliga roll och bidrar därmed till deras identitetsskapande.

8. Käll- och litteraturförteckning

Antal Lundström, Ilona (1996). *Musikens gåva – Hur musik påverkar barns utveckling genom att stimulera inneboende resurser och ge ökad social kompetens*. Uppsala: Konsultförlaget.

Bergman, Åsa (2009). *Växa upp med musik – Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*. Avhandling för filosofie – doktorsexamen i musikvetenskap. Göteborg: Göteborgs universitet 090613.

DeNora, Tia (2000). *Music in everyday life*. Cambridge: University Press

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken – för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Ivarsson, Pia-Maria (2003). *Barns gemenskap i förskolan*. Uppsala University: Editorial Office.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Landberg, Gunilla (1996). *Barn med flera språk – Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och skola*. Stockholm: Liber.

Lpo 94. *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Upplaga år 2009. Ödeshög: AB Danagårds grafiska.

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Nordqvist, Birgitta (2003). *Matematik och musik*. Examensarbete, pedagogutbildarna. Luleå: Tekniska universitetet.

Scheid, Manfred (2009). *Musiken, skolan och livsprojektet – Ämnet musik på gymnasiet som en del i ungdomars identitetsskapande*. Umeå: TryckeriCity Digitaltryck.

Sam Elias 860419

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sundin, Bertil (1977). *Barnets musikaliska värld*. Lund: Liber.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Uddholm, Mats (1993). *Pedagogen och den musikaliska människan – En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Förlaget Lutfisken.

Walter, Göran (2000). *Bonniers synonymordbok*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Källor från Internet

Kursplanen för musik i grundskolan. Hämtad 091115 från hemsidan

<http://www.skolverket.se/sb/d/2386/a/16138/func/kursplan/id/3877/titleld/MU1010%20-%20Musik>.

Wikipedia – den fria encyklopedin. *Identitet*. Hämtad 091117 från hemsidan

http://sv.wikipedia.org/wiki/Personlig_identitet.

Wikipedia – den fria encyklopedin. *Lärande*. Hämtad 091117 från hemsidan

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Lärande>.

Wiklund, Ulla (2007). Debattartikel; *Värna musiken i skolan! Betyg i musik utan undervisning?* Hämtad 090930 från hemsidan <http://mais.se/musikeniskolan.pdf>.